

Bekering en nieuwe kansen (*Exodus 3,1-8a.13-15; Lucas 13, 1-9; Overweging 23 maart 2025 door Theo Brock*)

De Evangelielezing begint met verontrustend nieuws: een bloederige vergeldingsactie door de Romeinse bezetter en 18 mensen die de dood vonden door het ongeluk van een ingestorte toren. Het is vandaag niet moeilijk om deze beelden te koppelen aan oorlog en bombardementen in Oekraïne en Gaza, aan de vele doden door de onfortuinlijke brand in een discotheek in Noord-Macedonië, en misschien ook aan de ongeneeslijke ziekte of vroegtijdige dood van een geliefde. *‘Waarom laat God dit gebeuren?’* zou je kunnen afvragen, alsof Hij alles kan en wil bepalen. Het is een hardnekkige vraag.

Het bloedbad en het dodelijk ongeluk in het Evangelieverhaal roept bij omstanders het beeld op van een straffende God. Ze vragen zich af of de slachtoffers dit misschien verdiend hebben. Jezus maakt hier geen woorden aan vuil, maar waarschuwt de omstanders zich meer zorgen te maken over hun eigen leven en of dat bewust en zinvol ingevuld wordt. Het beeld van God als rechter die zondaars straft en hen beloont die zich aan de regels houden, kan overigens een gevaarlijk Godsbeeld opleveren. We moeten waakzaam zijn als gezaghebbende mensen God voor hun eigen kar spannen om hun doel te bereiken. Helaas kennen we ook nu politieke leiders die claimen door God gered en uitverkoren te zijn en zichzelf en hun land op de eerste plaats zetten. De Eeuwige mogen we zo niet misbruiken. Een God die op afroep wensen vervult, bestaat niet. Dat is een afgod die we zelf scheppen.

Maar, welke rol kan de Eeuwige spelen als Hij in ons aardse leven niet borg staat voor de beloning van het goede en de bestraffing van het kwade? De lezingen van vandaag geven hier inzicht in. In de eerste lezing manifesteert God zich in een brandende doornstruik met vuur dat niet verteert. Met dit beeld is God zowel een ongrijpbaar mysterie als benaderbaar; groter en verhevener dan de mens maar toch nabij. Dat roept zowel eerbied als vertrouwen op. Het is een God die contact zoekt, die afdaalt, en Mozes aanspreekt. Mozes krijgt te horen dat Hij de God van zijn voorvaders is, de God van Abraham, Isaak en Jacob en met de naam ‘IK ZAL ER ZIJN’ aangesproken wil worden, ook door alle komende generaties, dus ook door ons. Die naam ‘IK ZAL ER ZIJN’ is geen gebruikelijke naam maar eerder een raadselachtige zin die zowel het ongrijpbare als het tastbare van de Eeuwige beschrijft. Deze naam kan mensen aanspreken, hoop geven en moedig maken.

In de eerste lezing vernemen we niet alleen dat God zijn volk in nood nabij wil zijn maar ook dat er een beroep gedaan wordt op Mozes om, in alle vrijheid, verantwoordelijkheid te nemen. Gods naam ‘IK ZAL ER ZIJN’ is dus geen garantie voor een ongestoord leven. Roeping en zending maken namelijk deel uit van Gods aanwezig zijn als hij naar ons afdaalt. God roept Mozes. Mozes accepteert deze oproep en gaat zijn tijd en talenten inzetten voor een betere toekomst van een onderdrukt volk. Dit oude verhaal houdt uiteraard ook ons een spiegel voor. Waartoe voelen wij ons geroepen en waar besteden wij onze tijd en talenten aan?

Dat brengt me bij Jezus en de parabel van de vijgenboom die geen vruchten draagt. Jezus wil met deze parabel benadrukken dat wij allemaal door God in het leven geroepen zijn en ook dat de tijd van het aardse leven eindig is. Vandaar ook de vermelding van die tragische ongelukken in het eerste deel van het Evangelieverhaal.

In de parabel zouden we in de eigenaar van de wijngaard God als Schepper van hemel en aarde kunnen herkennen. Om zijn schepping en zijn liefde waardig te zijn, is het niet vreemd dat de Eeuwige van ons een vruchtbaar leven verwacht dat bijdraagt aan zijn spreekwoordelijke Koninkrijk Gods. Gelukkig mogen we God ook in de wijngaardenier herkennen die, geduldig en vergevingsgezind, niemand zijn liefde onthoudt en nieuwe kansen aanbiedt. Volgens Jezus is zijn Vader geduldig en liefdevol maar wenst en vraagt wel dat we in geestelijk en moreel opzicht geen doods leven leiden.

Het is dan ook de bedoeling dat we onszelf herkennen in deze parabel. De vijgenboom heeft allereerst betrekking op iedereen die teveel op zichzelf gericht is en veel van zijn dagen zinloos en vruchteloos besteedt. Ten tweede staat die vijgenboom zonder vruchten voor de mens die van anderen geen kans krijgt om te groeien. Mensen die niet welkom zijn, niet meetellen, gediscrimineerd worden en waarnaar nauwelijks geluisterd wordt. Zonder goede basisvoorwaarden is het moeilijk om een vruchtbaar leven te leiden. Dan blijven als het ware de takken en wortels klein, de bladeren flets en de vruchten spaarzaam. Dan wordt misschien al snel geoordeeld en veroordeeld in de zin van 'hak die boom maar om.'

Zo plaatst Jezus ons via de gelijkenis tegenover onszelf. Ben bewust van het wonder van het leven en bekeer je tot een vruchtbaar leven in de tijd die je gegeven is. De tijd die je hebt om met jezelf en anderen in het reine te komen is begrenst. Zo ook de tijd om je vrijheid zinvol te benutten, de tijd om met anderen plezier te hebben of verdriet te delen en de tijd om de wereld een stukje mooier achter te laten. Jezus betoogt dat je de gegeven tijd goed moet gebruiken. We horen op een andere manier wat we met Aswoensdag hoorden: 'Gedenk mens dat je stof bent en tot stof zult wederkeren'.

De parabel van de vijgenboom biedt gelukkig ook troost en bemoediging. Niemand – wat hij of zij ook verkeerd deed – is definitief verloren. Er is een liefdevolle Wijngaardenier die niet onverschillig is, geduld heeft en altijd weer nieuwe kansen aanreikt. Ook wij kunnen zo in het leven staan, door goede levensomstandigheden te creëren, niet alleen voor onszelf maar ook voor anderen, zodat we geestelijk kunnen groeien en tot wasdom komen.

Met deze parabel van de vijgenboom die geen vruchten draagt maar toch een nieuwe kans krijgt, worden we in de veertigdagentijd uitgedaagd ons te bekeren en te vernieuwen. Het is belangrijk om te reflecteren op je doen en laten en daar consequenties uit te trekken. Dan kunnen vruchten groeien van zelfinzicht, relativiseringsvermogen, vriendelijkheid en compassie, vruchten die voor iedereen haalbaar zijn. Als we op de uitnodiging tot bekering van Jezus ingaan, geeft dat overigens geen garanties op een leven zonder problemen of verdriet, en ook geen garantie op een snel herstel van vrede en gerechtigheid in de wereld.

Zoals de Wijngaardenier uit de parabel ons voorhoudt, is hiervoor geduld vereist. Toch krijgt ons persoonlijk leven dan meer doel en perspectief waardoor, op termijn en met voldoende medestanders, gewerkt wordt aan de droom van Gods hemel op aarde.

Ik wens ons allen een betekenisvolle bekering toe op deze 3^e zondag van de veertigdagentijd.